

F E L H Í V Á S

a közgazdaságtan sokféleségének és szabatoságának védelmére ¹

„Az aláírók aggodalmukat szeretnék kifejezni, mert a közgazdaságtan tudományát egy szellemi monopólium elhatalmasodása fenyegeti. A közgazdászok ma kötelezővé teszik egy monopolista módszer és alapfeltevések alkalmazását, amelynek gyakran semmi jobb indoka nincs, csak az, hogy a »főáramot« képviseli. A közgazdászok szabad versenyt prédikálnak, de az eszmék piacán nem adnak teret neki.”

„Ezért a közgazdaságtan sokféleségének felélesztésére hívunk fel, ezen belül igényes és türelmes párbeszédre a különböző megközelítések képviselői között. Nem hisszük hogy a pluralizmus aláásná a szigor követelményét, szerintünk az olyan közgazdaságtan, amely hajlandó megvívni a bírálatokkal, szabatoságban csak nyerni fog.”

„Úgy véljük, hogy e sokféleségnek tükröződnie kell e tudományos vitákban, a folyóiratok által közölt cikkek változatosságában, valamint a közgazdász-képzés és a közgazdasági munkahelyek piacán.”

Az idézett szöveget az alábbi kiemelkedő személyiségek írták alá:

<i>Moses Abramovitz</i>	<i>W. Brian Arthur</i>	<i>Robert Axelrod</i>
<i>Mark Blaug</i>	<i>Kenneth Boulding</i>	<i>Keith Cowling</i>
<i>Richard M. Cyert</i>	<i>Richard Day</i>	<i>Paul Davidson</i>
<i>Phyllis Deane</i>	<i>Edward Denison</i>	<i>Meghnad Desai</i>
<i>Cristopher Freeman</i>	<i>Bruno Frey</i>	<i>Eirik Furubotn</i>
<i>J. K. Galbraith</i>	<i>N. Georgescu-Roegen</i>	<i>Richard Goodwin</i>
<i>Clive W. J. Granger</i>	<i>Jean-Michel Grandmont</i>	<i>Geoffrey Harcourt</i>
<i>Robert Heilbroner</i>	<i>Albert Hirschman</i>	<i>C. Kindleberger</i>
<i>Kornai János</i>	<i>David Laidler</i>	<i>H. Leibenstein</i>
<i>R. C. O. Matthews</i>	<i>Thomas Mayer</i>	<i>Hyman Minsky</i>
<i>Franco Modigliani*</i>	<i>Richard Nelson</i>	<i>Mancur Olson</i>
<i>Luigi Pasinetti</i>	<i>Mark Perlman</i>	<i>Kurt Rothschild</i>
<i>Paul Samuelson*</i>	<i>Martin Shubik</i>	<i>Herbert Simon*</i>
<i>Aris Spanos</i>	<i>Jan Tinbergen*</i>	<i>Shigeto Tsuru</i>
<i>Douglas Vickers</i>	<i>Roy Weintraub</i>	

* Nobel-díjas.

A szervezők, *Geoffrey Hodgson* (Anglia), *Uskali Maki* (Finnország) és *Donald McCloskey* (Egyesült Államok) remélik, hogy felhívásuk vitát ébreszt arról, hogy szükség van-e változatosabb, sokfélebb elméletre és módszerre a közgazdaságtanban. Levelezési címük: *Geoffrey M. Hodgson*, Department of Economics and Government, Newcastle Polytechnic, Newcastle upon Tyne NE1 5ST, Anglia.

¹ A szöveg eredeti angol változata az *American Economic Review* júniusi számában jelenik meg.

Nem szokásunk máshol magyarul már megjelent közleményeknek, cikkeknek helyet adni. A belső borítóoldalon látható felhívással ezúttal kivételt tettünk. Az oka nagyon egyszerű. Az abban felvetett problémát valósnak, fontosnak és időszerűnek érezzük. Mindez elég indok ahhoz, hogy mi is megpróbáljunk állást foglalni legjobb tudásunk szerint a kérdésben. Mi is ma a közgazdaságtan szerepe? Kik a ma "igazi" közgazdászai, és hogy hívják a velük egyet nem értőket, a másként gondolkodókat? Milyen eszmei irányzatok képviselőit találjuk meg a mai közgazdászok között? Lehet, hogy van egy-két, vagy akár egyetlen olyan lényeges alaptétel, amiből következően döntően eltérnek az egyes irányzatok? Nem könnyen megválaszolható kérdések, de amikor Magyarország a gazdasági rendszerváltás állapotában vari, akkor a korábbiakból egyáltalán nem ismert kihívásokkal néz szembe a közgazdaságtudomány. Nem alkalmazhatjuk pragmatikus alapokon azokat a modelleket, amelyek egészen más társadalmi-gazdasági szituációkban sem hozták meg a várt eredményeket. Bármennyire is úgy tűnik, hogy a cselekvése ma a fő szerep, az elméleti tisztázás sokkal fontosabb ebben a helyzetben, mint egy már működő rendszer életbentartásánál.

Ezért vitára hívunk mindenkit, aki úgy érzi, tud valamit mondani a felmerült kérdésekben. A téma kapcsán közölt alábbi cikket egy vitasorozat első darabjának szánjuk tehát.

Balogh Erika

Trautmann László:

Egy felhívásról

Felhívás érkezett a világ közgazdaságtársadalmához, amelyben harcra szólítanak fel bennünket a matematikai közgazdaságtan szellemi monopóliumának megtöréséhez. Teszik ezt a szellemi szabadság, az eszmék szabad versenye és a szabatosság védelmében.

A kérdés most már csak az, hogy a szellemi szabadság és az elméleti szabatosság hogyan egyeztethető össze. Hiszen a matematikai közgazdászok fő érve a verbális közgazdaságtannal szemben éppen ez: a következtetések véletlenszerű levonása esetleges feltételekből, az elvarratlan szálak; a gumikategóriák használata stb. Mindezekkel szemben a matematika illetve a matematikai logika egy szigorú, zárt világot kínál; ahol a következtetések egyértelműek és megcáfolhatatlanok. A közgazdász szabadsága itt annyit jelent, hogy a gazdasági problémában meglátja a matematikai modell alkalmazhatóságának lehetőségét és ezt maximálisan kihasználja.

Mit lehet kínálni ezzel szemben? Van-e olyan zárt logikai rendszer, amelyik lehetővé teszi a gazdasági problémák másfajta megoldását? Meggyőződésem, hogy van ilyen rendszer, méghozzá a dialektikus logika. Ennek a gazdaságra és a társadalomra vonatkozó első következetes alkalmazása a marxi életmű, illetve maga a marxizmus.

Nem vitatom azt, hogy a matematika illetve a matematikai logika tudományos rendszer. Pusztán arra szeretném felhívni a figyelmet, hogy nem ez az egyetlen ilyen rendszer. Sőt, a matematikai közgazdaságtan megújulásai mindig a verbális közgazdaságtan fejlődéséhez köthetőek. A mai közgazdászok elismert szellemi atyja Hayek, akiről sok minden elmondható, csak az nem, hogy matematikai közgazdász. Ha erről megfélekednek egyesek, akkor ez éppen azért van, mert Hayek szellemi teljesítményét nem tudják elhelyezni a közgazdaságtan világában. Hiszen Hayek fő módszertani érdeme a dialektika részleges alkalmazása a gazdaság jelenlegi fejlődési szakaszára. Ennyiben Hayeket még marxistának is tekinthetjük.

Ez a felhívás tehát nem azt jelenti, hogy szabad a vásár a verbális közgazdaságtan területén, ismét bárki bármihez hozzászólhat felelősség nélkül. Nem jelentheti ezt, mert a matematikai közgazdaságtan monopóliuma már maga is reakció volt az említett korlátlan kóklerkedésre, az elméleti zavarosságra. Ebben nem volt különbség Nyugat és Kelet között.

Most tehát az a feladat a felhívás szerzői szerint, hogy megújítsuk a közgazdaságtan módszertanát, és az elvont matematikai modellek világából visszatérjünk a valóságos folyamatokhoz, de egzakt módon, megtartva minden áramlat pozitív vonásait. Éppen ezért mindenekelőtt azt kell megválaszolnunk, hogy mi a matematikai közgazdaságtan helye az egész közgazdaságtanon belül és miért fejlődik a matematikai közgazdaságtan? Mi az összefüggés az alaphoz végbemenő fejlődés és a közgazdasági fogalmakban végbemenő fejlődés között, és ez miben mutatható ki? Anélkül, hogy nem tudnánk felelni ezekre, nem mondhatjuk, hogy "versenyképesek" vagyunk. Hic Rhodus, hic salta.